

Opinia w sprawie projektu ustawy o uregulowaniu skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018–2023

dr hab. Sławomir Patyra*

I. Uwagi wstępne

Zmiany przyjęte w ustawie z 8.12.2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa (dalej: KRS) oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3) podważyły legitymację sądu złożonego z osób powołanych na wniosek obecnej KRS. Kryzys konstytucyjny oraz rażące naruszenia prawa krajowego oraz zobowiązań prawnomiędzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej w toku kolejnych zmian w wymiarze sprawiedliwości zapoczątkowanych ustawą z 8.12.2017 r. były przedmiotem licznych postępowań przed sądami polskimi, Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz działań podejmowanych przez instytucje Unii Europejskiej, Rady Europy, Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Skala i wyjątkowość tych naruszeń oraz ich skutku skłaniała część nauki prawa do opisywania postępującego w Polsce kryzysu praworządności jako grożącego stworzeniem systemu ewoluującego w stronę „konkurencyjnego autorytaryzmu”¹.

W świetle powyższych ustaleń nie może budzić wątpliwości fakt, że KRS ukształtowana na podstawie przywołanej ustawy z 8.12.2017 r. nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust. 1 Konstytucji RP. Wskazał na to zarówno NSA (w wyrokach z 6.5.2021 r. w sprawach: II GOK 2/18, II GOK 3/18, II GOK 5/18, II GOK 6/18, II GOK 7/18, 21.9.2021 r. w sprawach II GOK 8/18, II GOK 10/18, II GOK 11/18, II GOK 12/18, II GOK 13/18 i II GOK 14/18 oraz 11.10.2021 r. w sprawach 9/18 oraz II GOK 15/18, II GOK 16/18, II GOK 17/18, II GOK 18/18, II GOK 19/18, II GOK 20/18), jak i SN (m.in. w postanowieniu III CZP 25/19, uchwale składu trzech połączonych Izb z 23.1.2020 r., BSA I-4110-1/20, oraz uchwale składu siedmiu sędziów SN z 2.6.2022 r., I KZP 2/22, OSNK 2022, Nr 6, poz. 22).

Obecna Rada nie daje gwarancji niezależności od organów władzy wykonawczej i władzy ustawodawczej w proce-

durze powoływania sędziów. Wielokrotnie zwracano na to uwagę w orzecznictwie ETPCz, TSUE oraz sądów krajowych – SN i NSA (zob. np. w wyroki ETPCz z 22.7.2021 r., *Reczkowicz przeciwko Polsce*, skarga nr 43447/19; z 8.11.2021 r., *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce*, skargi nr 49868/19 i 57511/19; z 3.2.2022 r., *Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce*, skarga nr 1469/20; wyroki TSUE z 19.11.2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, *AK przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa oraz CP i DO przeciwko Sądowi Najwyższemu*, EU:C:2019:982; z 2.3.2021 r. w sprawie C-824/18, *A.B., C.D., E.F., G.H. i I.J. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa*, EU:C:2021:153; z 6.10.2021 r., C-487/19 *W.Ż.*, ECLI:EU:C:2021:798; uchwała SN pełny skład SN – Izba Cywilna, Karna oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23.1.2020 r., BSA I-4110-1/20, OSNKW 2020, Nr 2, poz. 7).

Jak wskazują Autorzy projektu, cyt. „Stwierdzenie, że obecna Rada nie jest organem tożsamym z Krajową Radą Sądownictwa jako organem konstytucyjnym, a jej udział w procedurze powoływania sędziów jest źródłem zasadniczych wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności osób powołanych na urząd sędziego na jej wniosek, uzasadnia regulację skutków podjętych przez nią uchwał”².

Zgodnie z art. 1 Projektu, przygotowana ustawa ma regulować skutki uchwał KRS, w których podjęciu brał udział sędzia wybrany na członka tej Rady na podstawie art. 9a ustawy z 12.5.2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa³. Nie przesądzając ostatecznych konkluzji przedmiotowej opinii należy zauważyć, że analiza rozwiązań proponowanych w Projekcie prowadzi do konstatacji, że proponowana formuła normatywna zmierza do przywrócenia standardów praworządności w zakresie funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, przy jednoczesnym zagwarantowaniu sprawnego i niezakłóconego funkcjonowania władzy sądowniczej. Proponowane rozwiązania mają na celu realizację kluczowego – z punktu widzenia obywateli – prawa do sądu, w rozumieniu art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r.⁴, a zarazem służą zagwarantowaniu stabilności prawomocnych orzeczeń.

W kontekście wskazanych celów, projektowana ustawa opiera się na następujących założeniach:

- 1) wobec utraty przez Krajową Radę Sądownictwa tożsamości konstytucyjnej, uchwały podjęte z udziałem sędziów wybranych na członków Rady przez Sejm RP w przed-

* Autor jest profesorem UMCS w Lublinie, radcą prawnym, kierownikiem Zespołu do Spraw Ustroju Państwa i Wymiaru Sprawiedliwości OBSiL KRRP.

¹ Zob. A. Bodnar, System polityczny Rzeczypospolitej Polskiej w świetle teorii konkurencyjnego autorytaryzmu, w: *Wokół kryzysu praworządności, demokracji i praw człowieka. Księga jubileuszowa Profesora Mirosława Wyrzykowskiego*, red. A. Bodnar, A. Płoszka, Warszawa 2020, s. 146–147.

² Uzasadnienie do projektu ustawy z 19.12.2023 r. o uregulowaniu skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018–2023 (dalej: Projekt).

³ T.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 269 ze zm.

⁴ Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm. (dalej: Konstytucja).

- miocie przedstawienia wniosku o powołanie na stanowisko sędziowskie są pozbawione skutków prawnych;
- 2) przywrócenie prawa do niezależnego i niezawisłego sądu ustanowionego na podstawie prawa wymaga ponownego przeprowadzenia postępowań w przedmiocie powołania na stanowiska sędziowskie zakończonych uchwałami obecnej Rady;
  - 3) w ponownie przeprowadzanych postępowaniach powinny móc wziąć udział osoby, które w ich wyniku objęły uprzednio stanowisko, o ile podtrzymają wniosek o powołanie; udział w tym postępowaniu umożliwia poddanie kontroli sądowej utrzymania lub utraty stanowiska zajmowanego w chwili wejścia w życie ustawy; w ponownie przeprowadzonych postępowaniach powinny móc ponadto wziąć udział osoby, które powstrzymywały się od udziału w postępowaniach przed obecną Radą;
  - 4) dla zachowania sprawnego funkcjonowania sądownictwa w okresie ponownie przeprowadzanych postępowań przewiduje się system delegacji sędziów sądów powszechnych do sądów, w których zajmowali stanowiska w dacie wejścia w życie ustawy, do czasu zakończenia sprawy, których prowadzenie rozpoczęli na tych stanowiskach, oraz na okres 2 lat;
  - 5) strony postępowań, które zgłaszały zastrzeżenia co do bezstronności lub niezawisłości sędziego wynikające z jego powołania na wniosek obecnej Rady, powinny mieć możliwość wzruszenia orzeczeń wydanych z udziałem tych sędziów. Szczegółowe rozwiązania zawarte w projekcie są konsekwencją powyższych założeń.

II. Uwagi szczegółowe

1. Nawiązanie lub przekształcenie stosunku służbowego sędziego

Zgodnie z intencją wyrażoną w art. 2 ust. 1 Projektu, uchwały o przedstawieniu wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego SN, sędziego SA, sędziego SO, sędziego SR, sędziego NSA, sędziego WSA, asesora sądowego w WSA, sędziego wojskowego sądu okręgowego lub sędziego wojskowego sądu garnizonowego, podjęte przez KRS w składzie ukształtowanym w oparciu o przepisy niezgodne z Konstytucją są pozbawione skutków prawnych. W efekcie, stosunek służbowy na stanowisku sędziego SN, sędziego SA, sędziego SO, sędziego SR, sędziego NSA, sędziego WSA, asesora sądowego w WSA, sędziego wojskowego sądu okręgowego lub sędziego wojskowego sądu garnizonowego uznaje się za nienawiązany lub nieprzekształcony, jeżeli powołanie do pełnienia urzędu na tym stanowisku nastąpiło na podstawie wniosku przedstawionego w uchwale KRS, jako organu ukształtowanego w sposób niezgodny z Konstytucją, tj. z udziałem sędziów wybranych do tego organu przez Sejm Rzeczypospolitej (art. 2 ust. 3 Projektu).

Należy podkreślić, że skuteczność uchwał nominacyjnych KRS stanowi istotny element procedury powoływania sędziów przez Prezydenta Rzeczypospolitej. Zgodnie z art. 179 Konstytucji, sędziowie powoływani są przez Prezydenta Rzeczypospolitej na wniosek KRS. Podstawą powołania sędziego może być wyłącznie wniosek pochodzący od organu o określonej charakterystyce tak konstytucyjnej, jak i traktatowej. Tego wymagania obecna KRS nie spełnia. Konsekwencją nieskuteczności uchwał obecnej KRS w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu jest uznanie, że na podstawie takich uchwał nie doszło do nawiązania lub przekształcenia stosunków służbowych na stanowisku sędziego SN, sędziego SA, sędziego SO, sędziego SR, sędziego NSA, sędziego WSA, asesora sądowego w WSA, sędziego wojskowego sądu okręgowego lub sędziego wojskowego sądu garnizonowego (art. 2 ust. 3 Projektu).

Zgodnie z intencją projektodawców – którą należy ocenić jako absolutnie pozytywną, z punktu widzenia prawa dostępu do zawodu sędziego – powyższych przepisów nie będzie się stosować do uchwał KRS o przedstawieniu wniosku o powołanie, na podstawie którego:

- 1) do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego SR została powołana osoba, o której mowa w art. 18 lub 20 ust. 1 ustawy z 11.5.2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r. poz. 1139);
- 2) do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego SR została powołana osoba będąca asesorem sądowym;
- 3) do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego WSA została powołana osoba będąca asesorem sądowym w WSA, chyba że osoba ta została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku asesora sądowego na podstawie wniosku przedstawionego w uchwale, o której mowa w ust. 1.

Jednocześnie projekt zakłada, że osoby, które przed powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego SR nie zajmowały stanowiska asesora sądowego, będą podlegały ocenom okresowym. Umożliwi to w szczególności badanie poziomu merytorycznego orzecznictwa oraz sprawności i efektywności podejmowanych czynności i organizowania pracy oraz kultury urzędowania, obejmującej zwłaszcza poszanowania praw stron lub uczestników postępowania przy rozpoznawaniu spraw lub wykonywaniu innych powierzonych zadań lub funkcji (art. 2 ust. 5 i 6 projektowanej ustawy). W ramach ocen okresowych możliwe będzie także uwzględnienie zachowania przez nie standardów bezstronności i niezawisłości.

2. Powtórzenie postępowań dotyczących powołania sędziów

Jak trafnie wskazują wnioskodawcy Projektu, stwierdzenie nieskuteczności uchwał KRS w przedmiocie przedstawie-

nia wniosku o powołanie powoduje konieczność ponownego przeprowadzenia postępowań (dalej również jako: „konkursów”) w odniesieniu do stanowisk, które zostały objęte mimo braku skutecznej uchwały KRS (art. 3 ust. 1 Projektu). Zasadność propozycji ujętych w Projekcie w tym zakresie wynika przede wszystkim z faktu, że próba indywidualnej oceny kwalifikacji osób, które objęły stanowisko na podstawie uchwał obecnej Rady, prowadziłaby ze względu na liczbę powołań do wieloletniego paraliżu postępowań sądowych, mogący tworzyć zarazem wrażenie, że sędziowie zajmują się wyłącznie swoimi sprawami, a nie rozstrzyganiem sporów, do czego wymiar sprawiedliwości jest powołany. W ramach takiej procedury niemożliwe do oddzielenia mogą okazać się okoliczności, które, z jednej strony, rzutują na ocenę niezawisłości i bezstronności sędziego, a z drugiej strony, wyczerpują znamiona deliktów dyscyplinarnych. Ponadto organ dokonujący weryfikacji musiałby mieć zarazem kompetencje śledcze, aby ustalić jakie czynniki pozamerytoryczne miały wpływ na uchwałę wadliwie ukształtowanej KRS, co wydaje się, jeszcze bardziej wydłużyłoby trwanie weryfikacji. Procedura indywidualnej weryfikacji niesie ze sobą także ryzyko rewanżyzmu. Powtórzenie konkursów na stanowiska sędziowskie objęte na podstawie uchwał obecnej Rady, które przewiduje opiniowany Projekt, pozwala uniknąć wskazanych wyżej zagrożeń.

Projektowane regulacje umożliwiają udział w konkursach nie tylko osobom, których stosunki służbowe uznaje się za nienawiązane lub nieprzekształcone, lecz także innym kandydatom, którzy spełniają wymogi do objęcia danego stanowiska – niezależnie do tego, czy brały udział w pierwotnych konkursach czy nie (art. 4 ust. 1). Pozwoli to na udział w konkursach tych osób, które powstrzymały się od uczestniczenia w postępowaniach z uwagi na utratę przez obecną Radę jej konstytucyjnej tożsamości. Nie można tracić z pola widzenia, że od 2018 r. do sierpnia 2023 r. w ponad 557 konkursach zgłosił się tylko jeden kandydat. Aż 45% takich konkursów przeprowadzono do sądów apelacyjnych (Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Powołania w latach 2018–2023 na wniosek tzw. „nowej” Krajowej Rady Sądownictwa, s. 7–8). Jedynie konkursy przeprowadzone w warunkach otwartej konkurencji pozwolą na przedstawienie Prezydentowi RP kandydatów spełniających najwyższe kryteria do objęcia stanowiska sędziego.

W odniesieniu do osób, których stosunki służbowe uznaje się za nienawiązane lub nieprzekształcone, projekt pozwala na automatyczny ich udział w konkursie, o ile osoba ta złoży w terminie oświadczenie o podtrzymaniu wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego albo asesora sądowego w sądzie, w którym objęła to stanowisko (art. 4 ust. 2). W celu zagwarantowania uprawnień tych osób i swoistości ich sytuacji przyjęto, że w ich przypadku wymagania dotyczące długości stażu zawodowego koniecznego do

objęcia stanowiska podlegają ocenie na podstawie przepisów obowiązujących w dniu złożenia wniosku. Projekt gwarantuje zatem dostęp do konkursu, bez względu na zmiany w zakresie wymagań dotyczących objęcia urzędu. W przypadku niezłożenia oświadczenia w terminie – co jest uzależnione od woli osób uprawnionych – Krajowa Rada Sądownictwa umarza postępowanie w sprawie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego w stosunku do zainteresowanej osoby (art. 4 ust. 4 Projektu).

Należy zgodzić się z Autorami Projektu, że możliwość zaskarżenia uchwał Krajowej Rady Sądownictwa w postępowaniach podlegających powtórzeniu zapewnia osobom, których stosunki służbowe uznaje się za nienawiązane lub nieprzekształcone, dostęp do sądu i skutecznego środka prawnego w ramach ponownie przeprowadzanych konkursów. Rozwiązanie to ma charakter gwarancyjny i daje podstawy dla sądowej kontroli przyjętego w ustawie trybu ponownej obsady stanowisk sędziowskich.

3. Status osób, których stosunek służbowy uznaje się za nienawiązany lub nieprzekształcony

Nieskuteczności uchwał KRS w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie na urząd sędziego SN, sędziego SA, sędziego SO, sędziego SR, sędziego NSA, sędziego WSA, asesora sądowego w WSA, sędziego wojskowego sądu okręgowego lub sędziego wojskowego sądu garnizonowego sprawa, że do czasu rozstrzygnięcia ponownego postępowania w przedmiocie powołania na urząd sędziego, osoby, które bezpośrednio przed powołaniem nie zajmowały urzędu sędziego, pozbawione są wotum sędziego i nie mogą sprawować wymiaru sprawiedliwości. Wobec uznania ich stosunków służbowych za nienawiązane, projekt przewiduje w art. 9, że osoby te mogą nawiązać stosunek zawodowy, stosunek służbowy albo stosunek pracy, w którym wcześniej pozostawały, na zasadach ogólnych określonych w odrębnych przepisach.

W odniesieniu do osób, które bezpośrednio przed powołaniem zajmowały stanowisko sędziego, projekt przewiduje ich przywrócenie do pełnienia urzędu sędziego na tym stanowisku. Stosunek służbowy sędziego na przywróconym stanowisku uznaje się za nieprzerwany (art. 7 Projektu). W art. 8 Projektu przewidziano dla tej kategorii sędziów delegację do pełnienia czynności sędziowskich w sądzie powszechnym, w którym objęły stanowisko sędziego sądu okręgowego albo sądu apelacyjnego na podstawie uchwały Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie ustawy z 8.12.2017 r., przez okres 2 lat od wejścia w życie ustawy. Delegacja taka może zostać przyjęta, ponieważ dotyczy osób, które zostały wcześniej powołane na urząd sędziego sądu powszechnego w prawidłowej procedurze, a zatem dysponują wotum sędziego. Projekt przewiduje za-

razem, że z delegacji może zwolnić prezes sądu apelacyjnego. Umożliwi to prezesom sądów apelacyjnych kształtowanie prawidłowej obsady sądów z obszaru apelacji w miarę rozstrzygnięcia konkursów.

Po upływie dwuletniej delegacji sędziego, który podtrzymał wniosek o powołanie do pełnienia urzędu na wolnym stanowisku sędziowskim w sądzie powszechnym, może zostać delegowany, za swoją zgodą, przez prezesa sądu apelacyjnego do dalszego pełnienia czynności sędziowskich w tym sądzie (art. 8 ust. 4 Projektu). Przepis pozwala sędziom, którzy zdecydowali się na udział w powtarzanych postępowaniach, na dalsze orzekanie w sądzie, w którym objęli stanowisko, do czasu rozstrzygnięcia konkursu, o ile jest to uzasadnione potrzebami wymiaru sprawiedliwości i wolą samego sędziego.

Dążąc do zapewnienia sprawnego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w okresie ponownego przeprowadzania postępowań projekt przewiduje ponadto, że sędzia delegowany do pełnienia czynności powinien zakończyć swoje sprawy nawet po upływie okresu delegacji. Przyjęto zatem, że po upływie tego terminu sędzia jest delegowany do pełnienia czynności w zakresie wszystkich spraw przydzielonych mu do rozpoznania aż do czasu ich zakończenia (art. 8 ust. 2 Projektu). Projektowane rozwiązania zasługują na pełną akceptację, gdyż z sukcesem wyważają podstawowe wartości, związane z funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości – z jednej strony, zapewniają sprawność procesu orzekania, z drugiej zaś, wyraźnie czynią zadość aksjologii sądu niezależnego i niezawisłości sędziowskiej, zgodnie ze standardami wynikającymi z art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz aktów prawa międzynarodowego. Docelowo zmierzają bowiem do zagwarantowania uczestnikom obrotu prawnego prawa do rozpatrywania ich spraw przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

4. Status osób w stanie spoczynku, których stosunek służbowy uznaje się za nienawiązany lub nieprzekształcony

W odniesieniu do osób, które bezpośrednio przed objęciem tego stanowiska, zajmowały stanowisko sędziego albo prokuratora, Projekt przewiduje zachowanie prawa do stanu spoczynku. Uposażenie z tego tytułu podlega jednak obniżeniu do wysokości 75% wynagrodzenia zasadniczego i dodatku za wysługę lat, które sędzia lub prokurator pobierałby w dniu przejścia lub przeniesienia w stan spoczynku na poprzednio zajmowanym stanowisku (art. 10 Projektu). Odpowiada to symetrycznie przyjętemu w odniesieniu do sędziów w stanie czynnym założeniu o powrocie na wcześniej zajmowane stanowisko sędziowskie (art. 7 Projektu). Odmiennie rozwiązanie projekt przyjmuje w odniesieniu do osób, które nie zajmowały stanowiska sędziego albo prokuratora. Jest to grupa osób, które przed objęciem stano-

wiska w wyniku nieskutecznej uchwały obecnej Rady, nie nabyły uprawnienia do stanu spoczynku. Wobec uznania stosunków służbowych za nienawiązane lub nieprzekształcone, projektowana ustawa przewiduje wygaśnięcie prawa do stanu spoczynku i nabycie prawa do emerytury lub renty na zasadach ogólnych (art. 11 Projektu). W zamian zapewnia w przypadku tych osób uzupełnienie składek na ubezpieczenie społeczne w systemie ogólnym. Projektowana ustawa reguluje ponadto status osób powołanych do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, które zostały następnie przeniesione w stan spoczynku w związku z likwidacją tej izby na podstawie art. 10 ust. 4 ustawy z 9.6.2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw⁵. Potrzeba wprowadzenia odrębnej regulacji podyktowana jest szczególnym statusem tej Izby Sądu Najwyższego. W licznych orzeczeniach, zarówno sądów krajowych, jak i trybunałów międzynarodowych, przesądzono, że izba ta pozbawiona była statusu sądu. Powołania do niej nastąpiły wyłącznie na wniosek KRS ukształtowanej ustawą z 8.12.2017 r. Brak zatem jakichkolwiek powodów, aby osoby, które przeszły w stan spoczynku, zajmując stanowisko w Izbie Dyscyplinarnej, traktować odmiennie od wcześniej wymienionych kategorii osób. Projekt przewiduje zatem, że z dniem wejścia w życie ustawy wygasa uprawnienie do stanu spoczynku osób, które zostały przeniesione w stan spoczynku na podstawie art. 10 ust. 4 ustawy z 9.6.2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, jeżeli w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy nie przysługuje im uprawnienie do stanu spoczynku na podstawie przepisów odrębnych. Osoby, które bezpośrednio przed powołaniem zajmowały stanowisko sędziego, zostają przywrócone na te stanowiska. Pozostałe osoby mogą nawiązać stosunek zawodowy lub stosunek pracy na zasadach ogólnych określonych w odrębnych przepisach.

Proponowane rozwiązania zasługują na pełną akceptację, albowiem stanowią naturalną konsekwencję uznania Izby Dyscyplinarnej za organ niespełniający wymogów sądu, w rozumieniu prawa polskiego i standardów międzynarodowych. Jednocześnie, regulacja ujęta w projekcie czyni zadość zasadom sprawiedliwości społecznej, o których stanowi art. 2 Konstytucji.

5. Wzruszanie orzeczeń, wydanych z udziałem sędziów, powołanych do pełnienia urzędu przez KRS niespełniającą wymogu organu konstytucyjnego, w rozumieniu art. 187 ust. 1 Konstytucji

Opiniowany Projekt zawiera istotne z punktu widzenia bezpieczeństwa prawnego obywateli i obrotu prawnego w ogólności rozwiązania, które mają na celu zapewnienie,

⁵ Dz.U. z 2022 r. poz. 1259.

że orzeczenia wydane przez sędziów powołanych z udziałem wadliwie ukształtowanej KRS, co do zasady, pozostaną w mocy. Będzie je można wyjątkowo wzruszyć jedynie w razie spełnienia precyzyjnie określonych warunków. W ten sposób projekt godzi w stabilność orzeczeń sądowych z ochroną praw stron postępowań sądowych.

W odniesieniu do innych uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w sprawach indywidualnych Projekt zakłada ponowne rozpatrzenie sprawy na wniosek uczestnika postępowania zgłoszony w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy (art. 13 Projektu). Projektowana regulacja przyznaje stronom lub innym uczestnikom postępowań sądowych szczególnie środek prawny umożliwiający wzruszenie orzeczeń wydanych z udziałem sędziów powołanych do pełnienia urzędu w związku z uchwałą Rady, w której podjęciu brał udział sędzia wybrany na członka tej rady przez Sejm RP. Projekt odnosi się zarówno do uchylecia wyroków lub postanowień orzekających co do istoty sprawy w toczących się postępowaniach, jak i postępowaniach prawomocnie zakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy. Przyjęto, że środek ten powinien przysługiwać stronom i innym uczestnikom, którzy przed dniem 31.12.2023 r. domagali się z tych przyczyn stwierdzenia niezgodności z prawem powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego uczestniczącej w składzie sądu osoby lub podnosili wynikające z tego zarzuty co do niezawisłości sędziego lub bezstronności sądu.

Z wyłączeniem spraw rozpoznawanych na podstawie ustawy z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego, ustawy z 24.8.2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia oraz ustawy z 24.8.2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, dla ochrony stabilności orzeczeń przyjęto, że jeżeli prawomocny wyrok lub postanowienie orzekające co do istoty sprawy wywołało nieodwracalne skutki prawne, sąd ogranicza się do stwierdzenia, że orzeczenia wydano z naruszeniem prawa oraz wskazania okoliczności, z powodu których wydał takie rozstrzygnięcie. W takim wypadku strona będzie jednak mogła domagać się odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie takiego orzeczenia, bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności orzeczenia z prawem.

III. Konkluzje

Opiniowany projekt ustawy o uregulowaniu skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018–2023 stanowi istotny element pakietu rozwiązań normatywnych, zmierzających do przywrócenia w Rzeczypospolitej Polskiej konstytucyjnych standardów praworządności, dotyczących funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, ujętych w postanowieniach Konstytucji z 2.4.1997 r. (art. 2; 10 ust. 1; art. 45 ust. 1; art. 173; 186 ust. 1). Rozwiązania proponowane w Projekcie z powodzeniem wpisują się w formułę sanacji mechanizmów demokratycznego państwa prawnego w sposób umiarkowany, uwzględniający zarówno potrzebę przywrócenia prawidłowego modelu kształtowania statusu sędziego, współkreowanego przez zgodną z Konstytucją Krajową Radę Sądownictwa, jak i zabezpieczenia interesów prawnych obywateli, których sprawy rozpatrywane były przez sąd niewłaściwie obsadzony. Opiniowany Projekt zmierza ponadto do przywrócenia wartości państwa prawnego wyrażonych w art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej. Przywraca gwarancje dostępu do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie ustawy, uwzględnia potrzebę zapewnienia stabilności orzeczeń oraz stwarza sędziom powołanym z udziałem wadliwie ukształtowanej KRS poszanowanie ich prawa do skutecznej ochrony prawnej w ramach ponownie przeprowadzanych konkursów.

Rozwiązania ujęte w Projekcie oparte są na podstawach konstytucyjnych, wyrażają nie tylko literę, ale przede wszystkim ducha prawa, w zakresie dotyczącym przeprowadzenia działań sanujących dotychczasowy, ugruntowany w ciągu ostatnich 8 lat wypaczony status wymiaru sprawiedliwości. Czynią to w sposób spójny i kompleksowy, ważący podstawowe wartości ustrojowe – w wymiarze instytucjonalnym, jak i odnoszącym się do gwarantowania w tym szczególnym czasie podstawowych wolności i praw człowieka i obywatela.

Mając powyższe na uwadze stwierdzam jednoznacznie, że opiniowany Projekt zasługuje na pełne uwzględnienie w procesie przywracania praworządności w Rzeczypospolitej Polskiej, jako zdecydowanie najlepsza propozycja wdrożenia mechanizmów naprawy ustroju państwa w zakresie dotyczącym wymiaru sprawiedliwości.

REKLAMA

**Mobbing w sądach – zapobieganie, przeciwdziałanie,
reagowanie. Planowane zmiany 2025**

24 lutego 2025 r. Prelegentka: Iwona Kordjak

beckakademia

SKOLENIE ONLINE

ZAPISY I SZCZEGÓŁY:

akademia.beck.pl • 81 / 46 13 305